

Butlletí

del

Centre Excursionista de Catalunya

Tentellatge

A comarca del Cardener es abundosa en recons amagats verament pintorescos, reclusos en les valls secundaries del propi riu y de sos grans brancals, l'Aiguadevall y l'Aiguadora. Aquests llocs enclouen notables belleses naturals, dignes de l'atenció del excursionista y conserven molt sovint recorts històrics apreciats, interessants encara que a voltes modestos monuments arqueològics y restes de remotes èpoques y civilitzacions.

Un d'aquests llocs escullits es el sot de Tentellatge, aon entre esplendents manifestacions d'arborescent vegetació, de rocats encrespats y d'abundor d'aigua pura y murmuradora, poden observar-s'hi precioses coves hostatjadores de poesia y de bellesa y perpetuadores de curioses llegendes, com la Cova del Or, que segons tradició donà nom al riu Aiguadora, o Bofia de Sant Jaume, tant detallada y pulcrament descrita per l'il·lustrat escriptor Mossèn Bonaventura Ribera, Pbre. Guarda també en el fons de ses clotades la relativament moderna, encara que històrica iglesia de Tentellatge y'ls interessantíssims restes del anomenat Castell del Vilar, obra de remota civilització.

La vall de Tentellatge es afluent del riu Aiguadora en sa vessant esquerra y té son origen en replechs de valls formats sota les aspres cingleres de Taravil y del Cint, estant reclosa en sa sortida al Aiguadora per aspres espadats que donen tot just sortida a ses atribulades aigües.

Distà 4 hores curtes de Cardona, altres 4 hores de Berga y 5 de Solsona.

La excursió desde Cardona es molt interessant. Se segueixen fins a Sorba les pintoresques voreres del Aiguadora per espay d'unes dues hores curtes. Allí'l camí se separa del riu y mitja hora més enllà, en sent a l'antigament renomnat hostel del Sant Pare, emprèn forta pujada per dessota la iglesia de Sant Feliu de Lluelles fins arribar a un collet, — a cosa de 3 hores de Cardona, — desde aon se domina l'amagada y bonica vall de Tentellatge, reclosa y solitaria, emboscada en ses vessants y coronada en sos cims superiors per les cingladeres de Taravil.

Durant el trajecte de camí poden visitar-se, ab petites marra-des, el poètic Toll de Na Guilleuma, gorch estens enclavat en bell sot vorejat d'espadats rocatters y uns monuments megalitichs prop de Sorba y de Lluelles.

Desde'l coll de Tentellatge es baixa a través de l'espessura del bosch, en direcció amunt de la vall. Al arribar al fons, al cap d'un quart d'hora del solitari camí, es troba'l festós curs d'aigua que s'atravessa seguint riveral amunt, fruint-se d'atrayents paisatges y perspectives de verda lluisor de prats entre la negrura de l'arbreda y a través del trau de la restreta vall. El petit rierol s'escorre lleuger y joguinós, formant en els reclots relluents enmirallats. L'ombra ho cobreix gaire bé tot. El sol hi entra no més que a resquitlentes penetrant amorosament dins la espessadat del atapahit brancatge de l'arbreda.

Vall amunt, en un dels més reclusos llocs, raja damunt d'una margada, en lloch ombrívol y amagat, la fresca font del Vilar de pura y rica aigua. A la part oposada de la vall, en amunt de la recta vessant, s'hi troba l'antiga casa del Vilar entre arbreda y conreus.

Vall amunt sempre, s'arriba al enforch de dues torrenteres que formen el sot de la vall, ovirant-se entre'l calat del brancatge la iglesia de Tentellatge, damunt d'un toçalet entre les dues enforca-des valls. S'atravessa prop son aiguabarreig el torrent de la Tòlosa que baixa del indret de llevant a unir-se ab el de Postils que ve de dret al Nord.

Guanyat el toçalet s'arriba a la iglesia de Sant Martí de Tentellatge, temple de petites dimensions y de modesta arquitectura, construït en el segle XVIII. Temple tan senzill posseeix un altar major barroch, molt esculpturat y ricament daurat, notable dins de son estil. Sorprèn trobar una obra de tan preu en tan petit y solitari temple rural, mes s'ha de tenir en compte que la tal obra fou construïda a despeses d'una antiga confraria del Santíssim

EL VILAR DE TENTELLATGE

RESTES DEL CASTELL DEL VILAR A TENTELLATGE

p. 231

IGLESIA Y CLOT DE TENTEELLATGE

p. 230

Sagrament sostinguda y formada per totes les pagesies d'una estensa rodalia, que hi professaven una devoció molt ferma. En els bons temps d'esplendor del temple, que fou fins a la primera meitat del darrer sigle, se celebraven en ell sumptuoses funcions religioses en els tercers diumenges de cada mes, essent les més solemnes les dels mesos de Març, Juliol y Decembre y superior a totes la de la diada de Corpus. Per aquesta propia diada se fa encara avuy una grossa festa que's veu molt concorreguda y a la que hi assisteix gent d'apartats indrets.

La iglesia de Tentellatge es filial de la parroquia de Sant Feliu de Lluelles, essent regida la feligresia per un capellà coadjutor que viu en la casa rectoral adjunta al temple. Els feligresos de Tentellatge pertanyen en lo eclesiàstich al bisbat de Solsona y en lo civil al estens municipi de Navés, de la provincia de Lleyda, que reuneix els distints poblets y parroquies de Navés, Besora, Busa, Linya, La Selva, la Valldora, Peà y Tentellatge y comprèn un vast territori de valls y montanyes, limitant amb la provincia de Barcelona. La parroquial de Sant Feliu de Lluelles pertany al municipi de Montmajor y a la provincia de Barcelona.

En els varals de Tentellatge hi ha masies tan importants y antigues com les de Postils, la Tolosa y'l Vilar, guardadores de vells recorts y de poètiques tradicions y llegendes.

Tocant gaire bé a la casa del Vilar, a cosa d'un quart d'hora de la iglesia de Tentellatge s'hi troben les ruines del encara anomenat castell del Vilar. El constitueixen unes antigues construccions que tenen traça d'època ibèrica, fetes ab grossos carreus y que ofereixen veritable interès per a l'arqueòlech y per a l'escursionista.

Part d'aquestes construccions formen bones porcions de corcats y migcaiguts llençols de muralla y un angle ferm y encara ben conservat. La patina dels temps els hi ha donat una simpàtica entonació.

No són, malhauradament, apreciades en lo que valen aquestes interessants despulles d'un remot passat. Mentres algunes d'elles van enderrocant-se seguidament per l'acció del temps y de l'abandonament altres serveixen de fonament o base d'una miserable cort de porcs. Damunt del angle d'aquest corral y per tant en el coronament dels venerables vestigis hi vegérem ostentat, per a més pena, un mal fardat ninot d'espantar aucells, al cap d'una blincada canya. Ens causà un verdader condol tan crudel contrast. La veneració que's mereix un tan antich monument, recort preuadíssim d'una civilització remota de la qual són escassos els

vestigis, resulta inconscientment befada per gent senzilla, que s'admira maliciosament quan algun excursionista coneixedor s'atura a inspeccionar tan interessants despulles o fa, a voltes, un viatge esprés pera visitar-les y regonèixer-les. Valdria la pena que, més encara que a aquells pobres masovers, se fes entendre al propi propietari, si es que ho desconeix, el valer d'aquestes monumentals ruïnes que virtualment ens perteneixen a tots els que estimem el passat de nostra terra, pera que s'apressés no sols a respectar-les y a fer-les respectar, sinó a procurar ademés sa conservació.

Quan la carretera de Berga a Solsona, que's troba ja a uns cinch o sis kilòmetres de distancia, arribi a n'aquest hermós y amagat fondal, tan recobert d'arbres y amarat de frescor, canviarà completament sa fesomia y perdrà son poètic interès; els arbres seràn destralejats, si una llei protectora, que no vé may no ho detura; les fosques vessants quedaràn, com en altres llocs, rapades y ermes; les torrenteres no tindran l'aigua que es llur vida y ornament; l'axut s'ampararà de tot y sols els aiguats devastadors remullaràn les terres arrossegant-les en avall y descarnant les roques. Aleshores també perillaràn més que may les interessants ruïnes del Castell del Vilar si'ls aymants de nostres recorts històric-arqueològics no s'apressen a defèndre-ho. El CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA més que ningú pot y deu fer-ho. Ell es qui sempre amatent deu vetllar pera llur conservació y respecte.

També aniràn perdent-se les llegendes y tradicions que en aquestes solitaries masies se guarden avuy encara, de temps remots y de temps mitjans y fins de les èpoques no llunyanes en que partides de bandolers resseguïen la comarca, amagant-se en aquestes desertes y espesses boscuries.

Nostre erudit consoci Mossèn Joan Serra y Vilaró, recullidor incansable de noves històriques en els escampats arxius del bisbat de Solsona, folk-lorista infadigable, a la vegada que pràctic constant d'investigacions arqueològiques, té acoblades gran nombre de tradicions y llegendes, de les quals una que's refereix a n'aquest lloch de Tentellatge s'inserta seguidament, mentres quedem esperant sempre ab delectació que'ns vagi donant compte, com ve fent, de sos profitosos y continuats treballs.

CÈSAR AUGUST TORRAS

La Torre del Gegant, de Tentellatge

UGIU, que passa el Gegant!, era el crit esfereidor de tota la gent de la comarca al veure aquell home alt, molt alt, gros i fornit més que cap altre. Una mola de molí se la carregava al coll igual que si fos de palla, i els pins més gruixuts de la baga del Vilar cedíen a la seva empenta, com el bri d'herba al colp de la falç.

Si no ho voleu creure, aneu-ho a veure. Davant per davant de l'església de Tentellatge, tocant a la casa del Vilar, hi ha encara les runes de la torre per ell bastida: la Torre del Gegant. No és feta amb pedretes i cals, amassada amb rovells d'ou, com la de Vallferosa, no; sinó amb roques sobre roques, que ell duia, com la pageseta el feig d'herba, sota el braç, essent així que les petites pesen més de cent arrobes.

Amb valents així, aneu-s'hi a batre!

Per això les gents fugien, abandonant els masos, les portes dels quals treia de pollaguera amb una senzilla empenta, per més barrades que fossin. El gegant prenia allò que més li acomodava de cada casa, i cap a la torre, on acumulava tresors i queviures. L'espant que al seu pas invadía la comarca, no us el sabria pas explicar. S'ignora si es menjava els nins, però encara avui, al dir-los: «—Ai que ve el gegant!», corren, esporuguits, a acotjar-se a la falda de llurs mares. Quina por!

Mes, veu's aquí que els gegants també es fan vells, i el de Tentellatge s'era envellit que, de tan vell, ni manco hi veia de cap ull. Encara que exorbat completament, àdhuc, no obstant, conservava forces per a posar i treure el bloc enorme de pedra que servia de porta a la ciclòpica torre, i, quan anava pel món, es feia acompanyar per una noieta que mai es movia del seu costat, ni ningú s'ha sabut explicar d'on era sortida.

Els veïns de Tentellatge, prou se'n dolíen d'haver de soportar aquella càrrega! Abans encara s'allunyava a cercar els seus menesters: les cases d'enjoura eren les més castigades; però, cego, les més properes eren el seu rebost. Prou s'havien confabulat! Qui s'hi atañava, però, ¿si fent la roda amb la biga que portava per batill hauria fet caure, no als homes, sinó alzines centenaries?

¿Com sorprendre'l dintre la torre, si a l'acostar-s'hi ningú, avisat per la noia, posava davant la porta una roca que cent homes ni haurien pogut remoure?

Mes, un dia, mort de son i de fadiga, s'era ajegut damunt d'un tou jaç de pells d'os que en sa joventut espedaçat havia, al racer de la torre, a l'escalf del sol. Era un dia de tardor i els pallaresos bufaven fortament, inclinant i recaragolant els arbres amb son bes de temporal.

—Gegant, pare Gegant, — digué la seva guardiana — no senti quin vent que fa? Els arbres tots es belluguen.

—Deixa'm dormir — contestà ensonyat.

La nina continuà entretenint-se amb les monedes d'or de tota llei i joies d'immensa valor que per ella el gegant havia atresorat. Mes veu's aquí que, al cap de poc, tornà:

—Gegant, pare Gegant, no senti quin vent que fa? Els arbres tots es belluguen, i àdhuc pareix que caminen.

—Deixa'm dormir — barbollejà el gegant.

La noieta tornà als seus jocs. Mes, bentost cridà amb esglai.

—¡Gegant, pare Gegant, el vent bufa més fort; els arbres caminen, s'atancen, un ja és arribat aprop! Fiquem-nos dintre la torra? Jo tinc por.

Pare Gegant dormia, i amb un ronc li contestà, volent dir:

—Deixa'm estar. A mi què, que els arbres belluguin, ni corrin!

Mes, veu's aquí que un arbre, caminant, caminant, s'era acostat fins allà mateix, i de la atapaïda rama que caminava sortí un ardit jove, sinó com un gegant, valent com els homes més valents, i, com a jove de vint anys, desconixedor de la por i menyspreador del perill.

Sortir de la rama i tirar-se damunt del gegant, enfonsant-li el punyal al pit, fou una mateixa cosa.

El gegant, ferit del cor, s'alça tambalejant en cerca d'una roca per a tirar-la al seu enemic; s'agafa a l'angle de la torre, i en l'últim extremament agònic, la sulleva i la fa caure al seu damunt, servint-li de mortalla.

Què més us diré?

La nina era de quinze anys, rossa com un raig de sol, el clot de la formosura embellia ses galtes de rosa embellutada, a l'obrir sos llavis de maduixa mostrava unes dents de nàcar, i sos brillants ulls gassons de serena eren capassos de corpendre a l'home més empedreït.

El jove restà parat, extàtic, meravellat d'haver vist tanta força en la seva víctima, i més meravellat encara de contemplar tanta formosura en la gentil companyona del gegant. Aquesta, espaordida, esperant la sort del gegant, se li anava a tirar de genolls per a demanar-li clemència. El jove, però, la rebé en sos braços, i amb els llavis de la nina hauria barrejat els seus a no detenir-lo la noblesa del seu cor commogut.

Aneu a Tentellatge i pregunteu per Tolosa : una gran pagesia blanca, tota de volta, feta a tot cost. És la casa on l'ardit matador del gegant va portar-hi aquell pom de flors de quinze primaveres, la presonera del gegant i escarcellera del cor del valent i astut fadrí de Tolosa. Amb el tresor del gegant esdevingué la casa més rica de la terra.

J. SERRA I VILARÓ

Un mes d'estada al Pallars

RA el temps del mallar, com es diu a aquella muntanya, i mig alegres d'una banda i d'una altra mig capficats, anàvem passant tota aquella immensa carretera que surtint de Tàrraga es perd primer als núvols en les muntanyes de Sant Salvador i serrats de Comiols i s'esfonsa aviat entre les serralades dels vessants pirenenics que s'emmirallen en l'abundant corrent del Noguera del Pallars.

Fa molts anys que no havíem saludat als fills d'aquella muntanyeta que avui tornem a visitar; ja ni recordàvem llurs típiques formes d'enraonar, el posat i escaient dels fills d'aquests pobles, la joia de llurs festes, els costums de llurs menjars i llurs maneres de vestir i calçar; és dir, que, fills de muntanya, per nosaltres la muntanya, aquella que encisa als fills de capital com si no l'haguéssim conegut mai, com si hagués desaparegut per sempre de la nostra memòria al desaparèixer nosaltres d'entremig d'aquelles roques i olsinars.

Avui que hi tornem amb menys il·lusions que el dia que en vàrem sortir; més poques però més amples, més fondes i més presents; avui que tenim més coneixements, no sols per l'edat, sinó, i el que val més, per l'experiència d'altres terres seguides i número de coneixements que suposa una carrera acabada, avui no passem de llarg

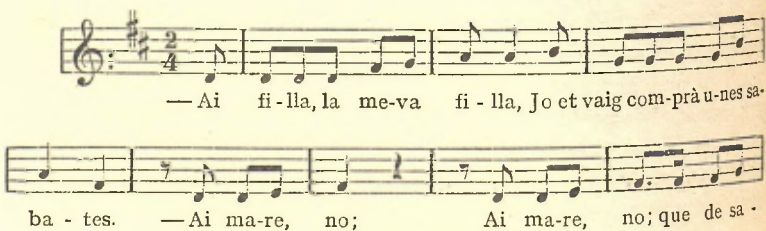
com abans davant de coses que semblen despreciables perquè es presenten rovellades del temps o il·lusories per aparèixer com jocs i pasatemps de poc profit.

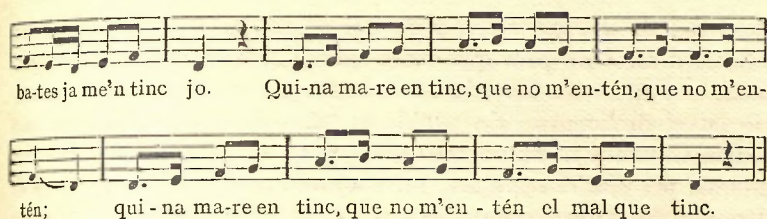
Tot i a corre-cuita, com a utilitat pràctica de la nostra tornada al Pallars, no són més que dos els senzills records que ens emportem, els quals no tenen altra valor que servir de mostres de lo molt de bo que s'hi podria recollir en aquells vessants pirenenics.

El primer és d'arqueologia; una creu de terme que se'n diu de Puyol, molt ben treballada i molt ben conservada, la qual en mig d'aquells olsinars i d'aquelles roques, es manté ja fa tres o quatre cents anys beneïnt als pastors i pagesos que a diari transiten pel camí que passa al peu mateix d'aquell senzill monument. Tan arqueològic o més que la creu de Puyol és una joia d'art que estava enterrada en la parroquia de Parameya fins fa pocs anys, la qual fou desenterrada i guardada només que per esma en un dels seus recons; avui, per sort, un rector intel·ligent la conserva i venera com la relíquia artística més preuada d'aquell poble. És una pila baptismal que pot ben ésser molt més antiga que l'esmentada creu de terme, no tan ben treballada, però de molt més mèrit artístic.

Si passem ara a un altre ordre de coses, oposat de fit a fit a la serietat inalterable del monument arqueològic, no pocs exemplars de ço que en podem anomenar flora folklòrica vaig poder recollir, els quals, per manca de temps a propòsit que eixamplés la meua afició musical, no sempre varen ésser confiats al paper; avui, refiats de sola memoria, ens falta un regulador fixe d'allò que per ésser melòdic entra forçosament en l'ordre de lo variable. Només un petit exemple, confiat al paper de les moltes melodies catalanes que tant van florir en la nostra terra i que tan sovint havem escoltat de llavis d'aquells pagesos i pastors, volem transcriure, per a finalitzar més alegrement les tristes notes de la nostra breu estada en ço que se'n diu pla de Corts o alt Pallars.

Tal com la cantava un mosset, tot mallant, entretenint el seu temps i tocant als animals a la batuda. Diu així :

L'altra lletra l'hem vista impresa en una nova tonada de la mateixa cançó, no transcrivint-la, per tant, en aquestes notes. Encara hi ha una altra flor de les folklòriques, que és la referent al llenguatge, puresa i formes típiques, adagis i paraules fetes que es troben molt sovint, tot molt variat i molt atractiu, ja per la seva senzillesa, ja per lo molt apropiat dels seus mots, emperò en aquesta ocasió no gosem esbrinar-ho fins que una altra se'ns presentarà més escaient a les nostres aficions lingüístiques.

JAUME DIES VIDAL, C. M. F.

Imatges i capelles de veïnat

CARRER D'EN XUCLÀ : *La Mare de Déu de l'Esperança*. — El tal carrer, és, sens dubte, un dels més antics dels ravals de Barcelona, això és, de la part de la Rambla enllà, encara que ni en un ni en l'altre costat de la via presenti un edifici que recordi «l'any de la picó», que, segons indicis, no fa moltes centúries que va passar. Ara com ara s'hi entra pel carrer del Carme i se'n surt a la plaça del Bonsuccés; però, en altre temps, s'allargava fins als Tallers, que era quan no existia de nom el carrer de les Ramelleres, per més que ja hi visquessin aquelles antecessores de les actuals floristes de la Rambla.

També va ésser nomenat d'una altra manera, abans de portar el nom que li diuen, motejant-lo tothom sense donar-se'n compte. Es deia del Ginjoler, en atenció probablement a haver-hi plantat, en algun tros de terra cultivada, un o alguns d'aquells arbres, els quals, entre nosaltres, són com el símbol de l'alegria, car quan veiem una persona divertida i de bon humor, solem dir : «És més trempat que un gínjol». Però, va venir dia que el carrer del Ginjoler, va canviar de nom, i va dir-se del «Juglar», no d'En Xuclà, com li diuen

ara i des de qui sap quan; nom que sense l'accentuació final equivaldria a citar un peix que diuen que és molt sabrós i que vulgarment se l'anomena Castonyola, mentre que ara no té cap significació en el diccionari. En canvi, es comprèn que se li digués del «Juglar», perquè hi ha antecedents que en el tal carrer hi tenia propietats, per allà el segle xv, un d'aquells antics músics, mestres de dances i de trapisonderies, sempre alegres, sempre divertits; bufons de les cases senyorials i amos de les rialles dels cortisans amb llurs gestos i mueques, amb llurs ditxaraxos, fanfarronades ridícules i graciositats de més o menys poca solta, i quan no tenien ocasió per a distreure a la gent d'hupa, també s'entretenien en alegrar a la del braç baix en les vies públiques. I per cert que el tal joglar, del qual fa referencia el nom de dit carrer, no era un desconegut, ni que no tingués importància, com tampoc era cap «pelacanyes». És el que, per igual motiu d'ésser propietari d'algunes terres, donà nom al proper carrer de les Elisabets, quan començà ésser via pública i a dir-se de Mossèn Borra. Aquest personatge, com entendrà els llegidors, no era altre que aquell «graciós» que brillejà en la cort d'Alfons V d'Aragó a Nàpols, de qual monarca va haver-ne singular privilegi, i després va venir a Barcelona per a deixar-li els ossos en el claustre de la Catedral.

Mes, deixem-nos de recordances antigues i concretem-nos, siquera sigui per un moment, a lo actual i a ço que és objecte d'aquest article.

A cosa de mig carrer, entre la renglera de cases que hi ha a mà esquerra, entrant pel ja citat carrer del Carme, hi ha un edifici d'aspecte bastant rònc, i a primera vista ja deixa entendre que no és pas una casa per llogaters ni tampoc destinada a magatzems. Té la façana un xic estranya en son conjunt, no gaire ampla, ni tampoc molt alta.

La porta d'entrada és relativament espaiosa i de proporcionada alçària, i a poc d'haver passat el marxapeu, una especie de cancell combinat amb les mitges portes tanca el pas a l'interior, que és de ferma construcció, amb les parets i voltes emblanquinades en els passadissos i celdes, com també ho és la capella que proporcionalment no resulta mesquina. Sobre la porta d'entrar hi ha esculpturades dues targes, que entre el plafó d'una i altra, amb alguna dificultat en confegir les lletres, donen a entendre que aquella és la *Casa del Retiro*, que està a càrrec de la Reial Congregació de la Mare de Déu de l'Esperança. Sobre les dues susdites targes, la una tallada en pedra el mateix que l'altra, però que presenta una ornamentació

barroca, s'hi presenten les armes de la casa reial d'Espanya amb la corona reial trencada en recordança de què als 29 de setembre del 1868, en què el «xanguet» revolucionari de la gloriosa, a falta d'altre entreteniment, va ocupar-se en fer malbé les corones de gairebé tots els edificis públics barcelonins. Més amunt, hi ha també esculpturada en pedra una estatueta que representa la Mare de Déu de l'Esperança, patrona de la institució que en el propi edifici hi ha establerta. No és una escultura feta de mà mestra, però no deixa tampoc d'ésser apreciable. Té per capelleta l'obertura d'una finestra, que poca llum pot donar als dintres del primer pis. Un balcó que hi ha a l'alçada del segon pis indica l'habitació del director espiritual de les senyores que hi tenen llur residència en aquella estada, que per algunes és el porxo per a entrar definitivament en la vida claustral de les monges penedides.

L'edifici, en son principi, fou propietat dels PP. Jesuïtes del Col·legi de Betlem, els quals varen fer-lo aixecar. Avui és estada d'un nombre de senyores que, desenganyades del món, resolgueren allunyar-se'n fent vida retirada, no ocupant-se d'altres coses que en demanar a Déu que no tinguí en compte llurs equivocacions, i en treballar en tasques de bon fer que els encomanen persones piadoses.

La institució, que és ben benefactora, tingué son principi en l'any 1743, essent-ne son principal fundador l'Excm. Sr. D. Gaspar Sanz de Aytona, tinent general de l'exèrcit i governador militar d'aquesta plaça. S'establí en el carrer d'En Robador, i algú temps després de l'expulsió des jesuïtes decretada per Carles III, havent quedat desocupat el tal edifici, que si no ho tenim mal entès havia estat destinat per a col·legi de novicis per concessió reial, passaren a viure-hi aquelles les quals havien pres el bon consell de recollir-se a fer vida meritoria.

Aquell fundador, que havia estat prou generós en facilitar recursos mentre va viure, en l'hora de la mort deixà els seus posseïments a la Casa del Retiro, els quals disminuiren molt en arribar el seu dia determinat, i és molt possible que aquella fundació tan lloable hagués desaparegut a no haver-hi hagut la Reial Congregació de la Mare de Déu de l'Esperança, la qual ha estat el principal sosteniment que ha tingut, tant si les almoines de les persones caritatives i piadoses han estat abundants o escasses.

L'Oracónaire popular

(Continuació)

ORACIÓ

Angelina gloriosa,
 més val un ciri que una rosa;
 baixa un àngel del cel,
 que se'n diu Sant Gabriel;
 àngel, el rei del cel
 ja ni'n dóna el bon dia,
 puix la Verge ha parit
 amb gran goig i alegria.
 Als peus del judici
 el van crucifici,
 set espines n'hi clavaven
 i altres set l'encoronaven.
 Sant Martí portava dol
 amb un manto de color.
 Els que canten dalt del cor,
 porten corona d'or;
 els que canten a l'iglesia
 porten corona, corona de seda.

Aquesta oració, qui la dirà i la farà dir tots els divendres de l'any, treurà una ànima de pena, i a dues si està en pecat.

VARIANT

Angelina gloriosa,
 val més un ciri que una rosa;
 ja en baixa un àngel del cel
 que se'n diu Sant Gabriel.
 Sant Gabriel n'ha vingut,
 ja n'hi dóna los bons dies,
 que la Verge ja ha parit

amb bon goig i alegria.
Així canten dalt del cor,
com a coronetes d'or;
així canten a l'iglesia,
com a corones de cera.
Aqueixa oració direu
tres vegades cada dia,
i antes no morireu
veureu la Verge Maria.
Qui la sab i no la diu,
el seu cor n'és encatiu;
qui la sab i no l'ensenya,
el seu cor no passa pena.

ORACIÓ QUE ES DIU QUAN ES TROBA UNA CREU PEL CAMÍ

Creu bendita
a l'hora de la mort te convido.

I un parenostre o credo. I diu que es guanya molt, dient això.

ORACIÓ QUE ES DIU AL POSAR-SE A TREBALLAR I A MENJAR

Alabat sigui el Santíssim Sagrament.
Que sempre sigui alabat el Santíssim Sagrament
de l'altà, així en la terra com en el cel.

I un parenostre amb la intenció de què quedi beneït el treball
o menjar.

ORACIÓ QUE ES DIU QUAN HI HA TEMPESTAT

Santa Bàrbara, Santa Elena,
Santa Maria Magdalena,
totes tres van per uns camps
vestides de negre i de blanc
amb el llum de l'Esperit Sant.
Qui tres voltes ho dirà,
tro ni llamp no el tocarà.

Es diu tres vegades i un parenostre a les tres santes citades.

ALTRA, QUE GUARDA DE TRONS I LLAMPS

Santa Bàrbara va per un camí
un àngel de Déu encontrei
— Àngel de Déu, què hi fas aquí?
— Aquí m'estic que vull dormir.
— Àngel de Déu, no ho facis pas;
que vénen tres trons, tres llamps
tres mals esperits,
agafa'ls i tira'ls a una vall d'espines
que no se'n canti gall ni gallina
ni sang de criatura viva.

ALTRA PELS LLAMPECS

Sant Marc, Santa Creu,
Santa Bàrbara no ens deixeu.

ALTRA QUE GUARDA DE LLAMPS

Sant Marc, Santa Creu,
Santa Bàrbara no ens deixeu;
Santa Bàrbara va pel camp
tota vestida de blanc,
de blanc i de negre Santa Maria Magdalena.

ALTRA, PER QUAN HI HA TEMPESTAT

Santa Bàrbara va pel camp
reclamant l'Esperit Sant;
l'Esperit Sant reclama an ella,
Santa Bàrbara donzella.

ORACIÓ QUE ES DIU AL PASSAR PER DAVANT DEL CEMENTIRI

Animes difuntes,
al cel ens poguem veure totes juntes.

De nostres difunts germans,
l'eternament descans.

Si hom no va depressa, s'hi diu un parenostre a les ànimes.

ALTRE VARIANT

Déu vos perdó, ànimes totes,
al cel ens trobem totes;
a l'hora de la meva fi
pregueu totes per mi.

ALTRA

Animes del purgatori,
puix esteu tan afligides,
Déu vos doni bon consol
amb la sua rica vista.

Ara es diu un parenostre, i s'afegeix en acabat:

Nostres difunts germans
gosin d'etern descans.

Noves

CONCURS D'ENGINYERIA. — En la Junta Directiva de la Secció d'Enginyeria, celebrada el 8 de novembre, s'acordà ampliar, fins al 31 de desembre d'aquest any, el termini d'admissió de treballs per al Concurs de la mateixa, els temes i premis del qual s'anunciaren oportunament.

SECCIÓ DE GEOLOGIA I GEOGRAFIA FÍSICA. — En el dia 4 de novembre es féu una excursió espeleològica, visitant per segona volta l'avenc d'En Roca, Corbera. A més del president de la Secció, hi prengueren part els Srs. Zariquiey, Vilaseca, Rosés, Rovira, Mn. Bataller, etc. Es recolliren en el fons de l'avenc, un gripau d'extraordinaries proporcions, dues salamandres i centenars de coleòpters i altres animals cecs, verament cavernícols.

OBITUARI. — Acabem de rebre la trista nova de la mort del Sr. Josep Tarrés, propietari de l'Hotel Serrallonga, de Sant Pere d'Osor (adscrit al CENTRE); passant la direcció de l'hotel a càrrec de la Viuda i filla, a les quals enviem el nostre sentit pèsam.

Estació meteorològica de Viella (Vall d'Aràn)

RESUM DE LES OBSERVACIONS DEL MES DE SETEMBRE DE 1917

TEMPERATURES A L'OMBRA				PRESSIONS BAROMÈTRIQUES	
MITGES MENSUALS		MÀXIMA ABSOLUTA en 24 hores	MÍNIMA ABSOLUTA en 24 hores	MITGES MENSUALS A 0° I A LA GRAVETAT NORMAL	
8 matí	4 tarda			8 matí	4 tarda
16°53	20	30°5 (dia 20)	4° (dia 14)	683.45 mm.	682.55 mm.
Oscil·lació extrema mensual . . . 26°5 Variació màxima diurna (dia 3) . . . 21°5		MITGES MENSUALS		A 0° I AL NIVELL DE LA MAR	
		25°35	10°01	764.8 mm.	762.75 mm.
				Màxima (dia 14-26) 768.6 mm. Mínima (dia 5) . . 756.3 » Oscil·lació extrema 12.3 »	

HUMITAT RELATIVA

PLUVIOMETRIA

MITGES MENSUALS	8 matí	4 tarda		
Termòmetre sec . . .	16°56	20°06	Total d'aigua caiguda en el mes.	51.6 mm.
Termòmetre moll . . .	13°36	15°85	Dia de major caiguda (dia 12) . .	19.5 »
Humitat (percentatge) .	68.3	62.8	Intensitat per dia de pluja i neu .	5.73 »
Dies de saturació . . .	—	2	Vent dominant en els dies de pluja	calma NE.

VENT

DIRECCIÓ	8 matí	4 tarda	VELOCITAT EN 24 HORES	
Calma	22	11		
N.	—	1		
NE.	—	9		
E.	1	—		
SE.	2	2		
S.	4	4		
SW.	1	—		
NW.	—	3		
			Mitja mensual diària	36.74 k.
			Màxima absoluta (dia 12)	81.60 k.
			Recorregut total en el mes.	1,102.20 k.

ESTAT DEL CEL

DIES	8 matí	4 tarda	DIES DE	NÚVOLS			NUVOLOSITAT	
Serens . . .	14	8	Pluja . . . 9	CLASSE	8 m.	4 t.	MITGES MENSUALS	
				Cumulus	2	5	8 matí	4 tarda
Nuvolosos .	15	15	Boira . . . 3	Cirrus	9	2		
				Nimbus	1	11		
Coberts . . .	1	7	Rosada . . . 5	Stratus	2	1		
							2.86	4.83

NOTES. — Tempestats en els dies 3, 4, 5 i 6; tronades en els dies 23 i 25. En el dia 30 marxen les aurenets.

Les anotacions diàries han estat preses per l'H.^o Pablo i revisades pel Dr. FAURA I SANS.

El CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA i la Direcció del BUTLLETÍ deixen íntegra als respectius autors la responsabilitat dels treballs firmats.

Clise de Rîșniț (Dagollu)

RÎȘNIȚA ȘI LA TOSA D'ALP (PUGGERDA)